

Izhaja vsak petek dopoldne. Izdaja konsorej Malega lista. Naslov: Mali list, Trieste, enella centro 87. — Urad: via Valdirivo 19-III.

Odgovorni urednik: dr. L. BERCE.

POSAMEZNA ŠTEV. 30 STOTINK.

NAROČNINA za celo leto 10 L., pol leta 5 L., četrt leta 3 L. — IZVEN ITALIJE celo leto 24 L., pol leta 12 L., četrt leta 6 L.

MALI LIST

TEDNIK ZA NOVICE

CENA OGLASOV IN OBJAV

Za eno leto 10 kratni (pol leta) 50%
Za eno leto 10 kratni (pol leta) 50%
Za eno leto 10 kratni (pol leta) 50%
Za eno leto 10 kratni (pol leta) 50%
Za eno leto 10 kratni (pol leta) 50%
Za eno leto 10 kratni (pol leta) 50%
Za eno leto 10 kratni (pol leta) 50%
Za eno leto 10 kratni (pol leta) 50%
Za eno leto 10 kratni (pol leta) 50%
Za eno leto 10 kratni (pol leta) 50%

Mali koledar.

Petek, 31. avgusta: Rajmund; Izabela. — Sobota, 1. septembra: Egidij (Ilij, Tilh); Verena. — Nedelja, 2.: Angelska; Štefan; Maksima. — Ponedeljek, 3.: Evfemija, Tekla, Erazma, Doroteja. — Torek, 4.: Rozalija. — Sreda, 5.: Lavrenčij; Peregrin. — Petek, 7.: Marko; Regina. — Sobota, 8.: Rojstvo M. D. (Malt Šmaren.)

MALE NOVICE.

Prefekti pri Mussoliniju.

Vsi prefekti iz cele države so bili poklicani v Rim, da bodo poročali Mussoliniju o razmerah in prejeli navodila. Med prvimi so prišli na vrsto prefekti iz naših krajev.

Splitska zadeva.

O kateri smo zadnjič poročali obširneje, se je mirno poravnala. Jugoslovanska vlada se je v posebni noti opravičila pri italijanski vladi. Pri italijanskem konzulu v Splitu in v Šibeniku se je moral višji uradnik deželne vlade opravičiti. Osebe, katerim se pripisuje krivda za nemire, so bile kaznovane. Nadzornik iz notranjega ministrstva, dr. Svetek, je bil poslan v Dalmacijo, da preišče krivdo ali nekrivdo uradnih mest. Gmotna škoda pa menda ni bila omembe vredna; Jugoslavija je obljubila, da bo plačala, kar se bo ugotovilo. Italijanska vlada je nato v posebni noti izjavila, da je zadovoljna in da je ta reč končana.

Podpis v Parizu.

V ponedeljek je bila v Parizu velika diplomatska parada. Podpisovali so Kellogovo protivojno pogodbo. Navzoči so bili osebnost Kellog, Briand, Stresemann, Beneš, Zaleski itd. 15 držav je podpisalo. Zdaj bo mir, dokler se kje ne spopadejo.

Na severu še iščejo.

Izgubljenega Amundsena in Alessandrinijevo skupino z zrakoplova «Italia» še vedno iščejo. Tam gori vozari ruski ledolomec «Sedov», ribiška ladja «Braganza» in od Francije najeti «Haimland». Tudi «Krasin» je šel pravkar še enkrat pogledat po ledeni puščavi.

Zagrebske zmede.

V ponedeljek 27. avgusta se je vnel ogenj v «Seljačkem domu», kjer je sedež Radičeve stranke. Tam so imeli Radičev mrtvaški oder, ki so ga tudi po končanem pogrebu pustili in žgali pri njem vedno po 20 sveč. Vsi trakovi pogrebni vencev so bili tam spravljani. Verjetno je, da je nastal ogenj od dogorelih sveč. Ogenj je razsajal po dvorani; prihiteli so ognjegasci in ga zadušili; nato se je pojavil plamen na strehi; ognjegasci so se brž vrnili in spet pogasili. Škoda je precejšna. Ljudje so se zelo vznemirili, ker so tudi domnevali, da je bilo zažgano. Zbirali so se po ulicah in vpili proti vladi. Policija je vzdržala red.

Na Planinski gori

bo na Mali Šmaren 8. septembra pobožnost samo za moše in fante; maša s pridigo ob 7. in ob 10. Spovedovanje se začne ob 5. zjutraj. Popoldne ob 2. bo spet govor in blagoslov. — Drugi dan, v nedeljo 9. sept. (Ime Marijino), bo običajna pobožnost za vse romarje: na predvečer ob 6. govor in blagoslov, v nedeljo zjutraj sv. maša ob 6. s skupnim obhajilom, ob 1/2 10 govor, potem slovesna maša, nato procesija z Najsvetejšim in zahvalna pesem. Od 8. do 1/2 10. bo sv. R. Telo izpostavljeno. Govorniki in spovedniki bodo različni.

Pod Krmin.

Občina Medeja v Brdih je pridružena Krminu.

Razbojništvo sredi Gorice.

Trije mrtvi.

Ponoči od torka na sredo 22. avgusta se je zgodilo v Gorici na Carduccijski ulici in na Kornju veliko razbojništvo; ki je močno razburilo meščane. Neki Bregant, doma iz Podgore, je ubil Kogej in Ventina ter slednjič poginil še sam.

Viktor Kogej je bil mlad 18 leten fant, doma iz Idrije. Služil je pri neki žagi na Rojcah pri Gorici in stanoval v Carduccijski ulici na št. 18. Tudi Bregant Alojzij je bil mlad človek, 21 let mu je bilo. Pred nedavnim je odslužil svojo vojaško dobo v Libiji. Kaj sta s Kogejem imela, ni zdaj lahko dognati z vso gotovostjo, ker sta oba mrtva. Eni pravijo, da sta se sovražila zaradi ženske, drugi sodijo, da zaradi službe, tretji menijo, da je bilo kaj političnega sovraštva vmes.

Tisto noč je Bregant poiskal Kogej v njegovem stanovanju. Potem je odšel in naskrivaj vzel vežni ključ. Kasneje se je spet natihem vrnil, ustrelil Kogej in zbežal. Ker so pa že ljudje vpili na pomoč, si ni upal bežati skozi vežo, ampak je bežal po strehah ter se spustil na dvo-

rišče druge hiše na Korenjskem trgu št. 13. V veži tiste hiše je naletel nanj užiteninski uradnik Teodor Ventin, ki je že slišal vrišč in hotel ujeti dozdavnega tat. V veži sta se spopadla z Bregantom, kateri je v borbi ustrelil Ventina z revolverjem. Bregant je zbežal na Korenjski trg. Prihitali so orožniki in mu zaklicali, naj se ustavi. Spet je nameril z revolverjem in streljal proti orožnikom, ne da bi zadel. Tudi orožnik je ustrelil in zadel Breganta. Takrat pa je z groznim pokom eksplodirala bomba, ki jo je Bregant imel pri sebi; ta eksplozija ga je strašno razmesarila.

Založnja je imela torej za posledico trojno smrt. Teodor Ventin, legijonar in fašist, je bil pokopan zelo slovesno na državne stroške.

O Bregantu se govori, da je bil sploh čuden človek in poseben; ljudje so se zmerom bali, da bi utegnil narediti kako nesrečo. Naredil je zares veliko in nepopravljivo.

Nadvojvoda o italijanskih vojaki.

Avstrijski nadvojvoda Jožef je pred kratkim izdal na Mažarskem knjigo spominov na svetovno vojno. V ti knjigi on zelo hvali pogum in vztrajnost italijanskega vojaštva. Spoznal je Italijane, ko je komandiral na Krasu pri Doberdobi. Tako piše nadvojvoda o bojih leta 1914.:

«Klobuk dol pred sovražnikom, ki ga tvorijo čudoviti plezalci, alpski oddelki in finančni stražniki, drzni in junaški. Moji častniki pripovedujejo o njih velike reči. Neki alpinec je bil obkoljen: ko mu je pošla municija in je videl, da se ne more več rešiti, si je zadal s cepinom smrtni udarec v glavo. Drug alpinec, kateremu so bili zvezali roke, se vrže na tovariša, ki je stopal pred njim, sune ga v prepad in gre prostovoljno za njim v gotovo smrt. Neki drugi alpinec brca in grize tako brezupno okoli sebe, da mu morajo naši zvezati roke in noge; in ker tuli kakor besen in odgrizne prst enemu izmed svojih čuvajev, mu zamašijo usta. Počasi se mu posreči odstraniti zamašek, pa prične obupno kričati Italijanom, naj brez strahu gredo naprej, naj korajžno napadejo, ker je Avstrijec le malo. Zdi se, da je znorel, in naši mo-

rajo napeti vse sile, da ga napravijo neškodljivega».

«Nikar ne misliti, da so Italijani izgubili vojno, tudi če bodo zgubili štiri bitke ali pa pet. Poraz bi za Italijo pomenil smrt in zato se bo raje borila do poslednjega moža, nego da bi svojo bivošo zaveznico prosila za mir... Zato moramo mi računati s tem, da bodo bitke postale vedno bolj grozovite. Eden od obeh bo tu umrl: Italija ali Avstrija. O tem ni nobenega dvoma...»

«Priznati moram, da napadajo Italijani z neverjetno vztrajnostjo, in Cadorna je lahko ponosen na svoje čete. Pred mojimi jarki ležijo celi kupi italijanskih in ogrskih trupel, ki so v junaštvu sklenili večni mir in večno prijateljstvo... Z vso dušo moram izraziti občudovanje, ki ga gojim napram Italijanom: takšna vztrajna potrpežljivost v napadanju, kljub takšnim izgubam, kaj takega še nisem videl!... Mnogi višji častniki, ki jih poznam, so mi rekli, da se je lahko vojevali proti Italijanom. Ni res! Bojev, ki bi bili bolj grozni ko na Doberdobi — ali ki bi bili vsaj tem podobni — nisem jaz, ki sem vendar bil že na vseh frontah, videl še nikoli».

Radičevo.

Cavtat je mestec v Dalmaciji nedaleč od Dubrovnika. Občinski odbor je sklenil v počastitev Radičevega spomina prekrstiti mesto v «Radičevo».

Vatikan in Kitajci.

«Znano je, da je na Kitajskem hud nered. Južna ali nankinška vlada je zdaj na vrhu. Ona zastopa ostro narodno politiko za neodvisnost od evropskega vpliva. Evropske vlade tega ne gledajo rade, a papež je priznal v posebnem pismu opravičenost kitajske borbe za svobodo. Njemu je dovolj, da vlada zagotovi katoliškim misijonarjem zakonito varstvo, kakršno jim gre po kitajskih postavah. S tem odpade francoska pravica protektorata (varstva) katoliške cerkve v Kini in Vatikan stopi v neposredne zveze kitajsko vlado. Francozi gubančijo čelo, ker s tem izgube velik del diplomatskega vpliva, a katoliški svet priznava, da ima papež prav. Saj nima pametnega smisla, da bi frimasoni in brezverci varovali koristi krščanstva po svetu.

Vohunstvo po tovarnah.

Francoski veletovarnarji so imeli v nemškem zasednem ozemlju organizirano vohunstvo po nemških tovarnah, zlasti po tovarnah za barvila. Namen je bil izvohuniti skrivnosti nemške industrije, s katero ona pripravlja najboljše izdelke. Vohunsko organizacijo so odkrili.

Tone Kralj se je poročil.

«V trnovski fari v Ljubljani se je poročil 18. avgusta znani slikar Tone Kralj z Vido Jerajev. Bilo srečno!

Hud vihar.

Nad Genovo je bila 22. avgusta izredno huda nevihta kakih 20 minut. Padala je debela toča, nekatera zrna težka do pol kg. Pobil je mnogo svetilk in šip. Na nekaterih krajih je vihar drevesa ruval in podiral dimnike. Neka sedemdesetletna starica je umrla od strahu in groze.

Jaz tudi, jaz tudi...

V Tomaju tuhtajo, kdo bo za novega podoštata. Ponuja se 21 kandidatov, ki bi se radi «žrtvovali za obči blagor».

Križarica in politika.

Prejšnji nemški državni zbor je veljavno glasoval, da se zgradi oklopna križarica (bojna ladja). Socialisti so bili protivni. Sedaj so pa socialisti na vladi in sklep je treba izvesti. Socialistični ministri so rekli, naj se torej križarica naredi. Seveda je nastal vrišč v časopisju, češ taki-le so socialisti; ko so na vladi, delajo kakor drugi. Kancelar Müller pa se zagovarja, da veljavnega sklepa ni mogoče prevreči brez hudih političnih posledic. Bolje je, da socialisti grade križarico, kakor da bi pustili vladno nasprotnikom. Mož ima prav.

Lepe razmere.

Grški roparji so ujeli holandskega vicekonzula v Atenah in njegovo ženo. Njega so spustili, za ženo pa zahtevajo pol milijona drahem.

Nova vojašnica.

V Idriji grade novo kasarno; 18. avgusta so slovesno pokladali temeljni kamen.

Dva drzna.

Dva mladeniča z Bolgarskega sta sklenila iti po svetu. Porabila sta gosposki brzolak «Orient-ekspres». Vtaknila sta se v zadnji vagon za prtljago pod pod in se prevozila skozi vso Jugoslavijo čez Postojno do Benetk. Tu sta zlezla ven iz skrivališča ter prišla v roke železniški miliciji. Odnali so ju nazaj v Trst in deli v zapor, dokler se ne dožene uradno, kaj in kako je z njima. Hotela sta baje iskati dela in zaslužka.

Srečen orožnik.

V belgrajski glavnjači služi preprost orožnik, kateri upa, da bo v kratkem imel milijardo dinarjev. V Ameriki mu je 1. 1922. umrl oče, ki je zapustil 25 milijonov dolarjev. Ker se je izplačilo zavlačevalo, je dedič najel odvetnike in upa, da bo v kratkem prišel do svojega.

Metulji v oblakih.

Mesto Polesella so oni dan obiskale bele večje v silnih množinah. Kamor so se vsedle, je bilo kakor zasneženo. Vdrla so po sobah in oblegale vsako luč. Širile so tudi neprijeten smrad. Slednjič so se vzdignile spet v oblak in šle naprej.

„Mulci“ s kamenjem.

Sodobni otročajnarji so vzgojno strašno zanemarjeni. To se opaža posebno po tržaških predmestjih. Oni dan je na Kolonji neka deklica pestovala svojo trimesečno sestrico. Osemleten deček je metal kamenje, ali za ptiči, ali nalašč v človeka, kdo naj razsodi? Zadel pa je otroka v naročju pestunje tako nesrečno, da je rečišče v bolnišnici umrlo.

Božji sinovi.

Na severu Tomske gubernije, v globini divje sibirskije tajge, kamor se pride poleti le s čolnom, pazimi pa s smučmi in pasjo vprego, v dolinah številnih malih rečic, so nepričakovano našle sovjetske oblasti nove vasi in naselbine. Nekatere izmed njih štejejo po več deset hiš in obstojijo skoro sto let, toda niso bile zabeležene na nobeni karti ali političnem seznamu. V okraju Pozobelski, ob rekah Kenga, Čuzik, Kombaru obstoji do 15 takih vasi. Na novo odkriti prebivalci teh vasi se imenujejo «Božji sinovi», nikjer niso popisani in ne plačajo nobenega davka. So trdni staro-obredniki in nočejo priznati posvetnih oblasti, ker smatrajo, da še vlada Antikrist. Ne odgovarjajo niti na vprašanja: «Kdo ste? Kako se pišete?» Odklanjajo tudi vsako podpisovanje, pričevanje, zaslišavanje, ker nasprotuje to vse njihovemu verskemu prepričanju. «Božji sinovi» so poljedelci, čebelarji in imajo živino. Gospodarstvo je v dokaj dobrem stanju, toda strah pred svetom in «knežom tega sveta» je velik.

Bretonci za avtonomijo.

Gibanje za avtonomijo dežel in narodov v okviru držav postaja vedno bolj splošno. Stara liberalna pesem o enotni državi brez razlik ima že vse note pomiljene kakor lajna Radeckijevega invalida. Po žalostnih skušnjah liberalnega stoletja se spet vedno bolj uveljavljajo krščanski pojmi o državnem in socialnem življenju. Po krščanskih načelih država ni sama sebi namen, ampak je služabnica ljudskega blagostanja. Ker pa je v centralistični, po enem kopitu vladani državi, težko deliti pravico vsem krajem in ljudstvom, zato krščanska socialna misel žene k avtonomiji: vsaka dežela in vsako ljudstvo imej svojo mero samostojnosti pri vladanju in upravi; vlada naj se po krajevnih razmerah in potrebah, ne po učenjskih fantazijah. Srečna ni tista država, kjer so vsi nategnjeni na eno samo kopito, ampak tista, ki vsem umerja čevlje po nogi.

Tako avtonomistično misel imajo Slovaki v češki republiki. Katalonci na španskem, Nemci in Francozi v Alzaciji pod francosko republiko. Lepo je ta misel že od zdavnaj izpeljana v švicarskih kantonih, kjer so tri različne narodnosti zvesto vdane republiki ravno zato, ker jim daje široko svobodo in samoupravo.

Pred kratkim so se pa za avtonomijo oglasili Bretonci. Bretonija ali Bretanja je dežela na severnem Francoskem ob morju (tega imena ne smemo zamenjati z Veliko Britanijo ali Anglijo). Bretonci so verno in domoljubno ljudstvo, ki govori svoj poseben dialekt, močno različen od francoščine. Pod staroslavnimi francoskimi kralji so Bretonci imeli samostojnost in avtonomijo. Velika revolucija (l. 1789.) jih je začela natezati na Prokrustovo posteljo liberalnega unitarizma. Od takrat niso nehali godrnjati. «Enakost bratovstvo in svoboda» so jim ostale prazne publice, kajti ravno liberalna «enakost» jih je v živo rezala, bratovstvo je bilo samo med republikanskimi pojedci, svoboda pa je ostala falotom in tatovom.

Po vojni, ko se je drugod začelo govoriti o likvidaciji liberalizma, so se tudi Bretonci začeli organizirati in prirejati avtonomistične kongrese. Zahtevajo, da se njihove zadeve ne smejo vladati zgolj iz Pariza, ampak, da pristojna tudi njim samim odločevati o tem, kar zadeva Bretanjo, posebej tudi njeno gospodarstvo.

Letošnji kongres je pariške kroge vznemiril. Spoznali so, da tudi v okameneli republiki polje naskrivaj novo življenje, ki hoče svojih pravic. Res je, da bretonsko gibanje ni nevarno državi kot taki, toda pariški gospodje so se pred 50 leti učili v šoli goniti liberalno unitarsko (edinjaško) lajno in zdaj ko vidijo, da bo stara škatala prišla na kant, se sivi križajo pred avtonomizmom, kakor ob hudi uri. Pa huda ura bo le zrak izčistila in prinesla nove svežosti v državno življenje. Smešno je torej, če trdijo v Parizu, da so Bretonce našuntali Nemci. Ne, avtonomizem ima svoj izvor v ljudski duši, ki je «po naravi krščanska».

Srbi in Hrvatje.

V Jugoslaviji se niso še pomirili, kakor bi bilo treba. Počasi se stvari vračajo v stari red, a le premnogo je takih obupnih politikov, katerim ugaja le vrišč in vpitje, redno državno življenje pa jim živce razjeda.

Najnovejšo neumnost je napravila hrvaška Seljačka stranka pod novim predsednikom Mačkom. Ta stranka je kar na svojo roko poslala v Berlin telegram, da ona ne priznava jugoslovanskega parlamenta in da se ne podvrže postavam, ki s sklepajo v Beogradu.

Kaj je v Berlinu.

Bralcem v pojasnilo moramo na tem mestu povedati, da se je dni zbrala v Berlinu mednarodna interparlamentarna unija. To je zveza parlamentov (državnih zborov) oziroma poslancev. V Berlin je prišlo kakih 1000 poslancev, ki zastopajo

parlamente raznih držav. Za predsednika je letos Francoz. Posvetujejo se o raznih rečeh, ki segajo v politično življenje in se tičejo vseh držav in narodov. Tudi belgrajska skupščina je poslala tja svoje zastopnike. Hrvatje pa so odrekli s svojim telegramom ti skupščini svo pravo. Vrh tega so še poslali svoje posebne zastopnike v Berlin z nalogo, naj tožijo tam pred vsem svetom Srbe in Korošcevo vlado, češ da Hrvate zatira.

Neumnost.

Da so Hrvatje nejevoljni zaradi dogodkov 20. junija, je že umljivo. Toda v politiki se ne smejo upoštevati trenutna čuvstva, temveč treba hladno preudarjati in presojati stvari kakoršne so. Vsa trezna javnost v Jugoslaviji je čutila, da je vodstvo Seljačke stranke napravilo budalost, kajti Hrvatom ni mogoče pomagati s tem, da se skupna država blati pred svetom in da se zakoniti skupščini odreka pravna veljavnost. V bistvu je to revolucija, četudi samo besedna. Ravno to je pa največ Hrvatom na škodo, da bolj široko usta odpirajo, kakor je žlica velika.

Pribečević in njegovi edinjaši so takoj čutili, da je Maček zavozil. Pribečeviću srbijanski pristaši so vseudilj bolj nevoljni, da njihov prvak dela politiko proti Srbom. Zato so samostojni demokratje javno obsojali ravnanje Seljačke stranke. Ker so pa z njo v opozicijski zvezi, jim ni kazalo, da bi se sprli; kajti samostojni demokratje brez Seljačke stranke so prešibki in kakor izgubljeni. Opozicijska zveza KDK (Kmečko-demokratska koalicija) je imela sejo v Ljubljani 23. avgusta. Tam so se spet pobotali. Demokratje so pred Mačkom zlezli pod klop in spoznali za prav, kar je nakuril v Berlinu.

Kaj pravi Korošec.

Ministrski predsednik dr. Korošec je izjavil glede na zagrebške in ljubljanske proteste, da stoji njegova vlada še vedno na stališču pomirjevanja, da bo delala tudi naprej pomirjevalno, nastopila pa bo po zakonu proti tistim, kateri se bodo proti zakonom pregrešili. Obstojajo tudi izjemni zakoni «v ohrambo države» — naredil jih je sam Pribečević, ko je bil on na vladi s Pašičem — toda Korošec se še ne misli poslužiti tega orožja, temveč vladati z navadnimi sredstvi. Zdi se pa, da bo znal tudi s temi dobro priviti, ker pri vsi dobrodušnosti zna biti zelo hud, kadar ima opravka s porednimi ljudmi.

Argentinske razmere.

To poletje se je vrnil iz Argentine župnik Anton Mrkun s Homca pri Kamniku. Oglasil se je spotoma tudi pri uredništvu Malega lista, kjer je povedal mnogo zanimivega o tisti daljni deželi. Župnik Mrkun je zelo vsestranski kulturni delavec. Velik delež ima n. pr. pri slovenskem abstinencnem gibanju. Tudi izseljeništvu mu je bilo vedno pri srcu. Ker je moral po zdravniškem nasvetu premeniti zrak, je odpotoval v Argentino, da bi istočasno kaj storil za slovenske izseljence, kateri so zlasti v verskem oziru kaj slabo ali nič oskrbovani.

Argentina.

Dežela, ki je njeno ime dandanes po vseh ustih, leži v Južni Ameriki. Raztega se silno daleč od severa proti jugu. Podnebje je po legi različno, v splošnem nekako tako kakor v naših krajih. Po velikosti Argentina obsega toliko zemlje kakor vsa evropska celina brez Rusije. Prebivalstva pa ima približno toliko kot mala Jugoslavija. Republika Argentina je zvezna država, ki jo sestavlja 15 držav, ki imajo vsaka svojo avtonomijo; zraven teh je še 10 «teritorijev» (gobernacion), ki so brez avtonomije.

V taki velikanski državi je zemlja raznovrstna in obdelovanje različno. Na severu so bolj gozdi in bombažni nasadi, v srednjih deželah pšenica in koroza, na jugu živinoreja.

Slovinci v Argentini.

V Argentino se naseljujejo ljudje vseh krajev in narodov. Zlasti po vojni je priseljevanje živahno. Parnik za parnikom privaža človeški material v to veliko deželo. Državna oblast sama naseljevanje želi in ga pospešuje, da bi dvignila gospodarstvo, promet in davčno moč.

Veliki narodi imajo za doseljence posebne uredbe, da jim dobe delo in zaslužek. Za naše ljudi je slabše preskrbljeno. Navadno se zatečejo v državni zavod «Hotel emigrantov», kjer čakajo drobtinice.

Prvi od Južnih Slovanov so v Argentini zaklatili Dalmatinci. Ti ljudje so sila zdravi, preprosti in vajeni potrpljenja. Marsikateri Dalmatincev je tam obogatel po dolgih letih trpljenja in dela. Zdaj je v Argentini okroglo 80 tisoč Južnih Slovanov. Slovencev bi utegnili biti čez 15 tisoč. V tem številu je pa največ Slovencev izpod Italije. Kakih 12 tisoč jih bo že! Seveda ne bivajo skupno, ampak raztreseni po obširni državi od severa do juga. Kakih 100 je takih skupin, kjer jih je po 10 skupaj.

Kako se tam živi.

Delavske razmere niso nič rožnate. Veliko jih tja hodi, a le malo jih dobro zadene. Poljsko delo je samo ob določenih tednih (sezona); takrat se dobro zasluži; marsikateri zbeži od železnice k veleposelniku. Ko je pa sezona končana — hajdi po svetu za nosom; zaslužek se porabi in začne se stradanje.

V gozdih je splošno slab zaslužek. Tam kjer delajo novo železnico, iščejo

delavcev in jih tudi zastonj prepeljejo na mesto dela, toda podjetniki in «bosji» znajo delavce oskubsti na razne načine. Pravico iskati pa v Argentini tudi ni šala.

Navadni delavec zasluži dnevno 4 do 6 pezov, če ima delo, če ga nima, pa nič. Obrtnik-rokodelc zasluži 5 do 8 pezov. Splošno je znano, da bolje izhaja, kdor zna kako rokodelstvo.

Duševno življenje.

Slovenec kot izseljenec ima to napako, da prehitro v tujini vrže od sebe dobre domače navade in zelo rad poprime tuje razvade in slabosti. V Argentini je versko življenje zelo mlačno. Preprosto tamošnje špansko ljudstvo je cerkvi popolnoma tuje. Živi in umira brez vsega božjega. Za priseljene Slovence je to strašna šola. Večina jih popolnoma pozabi na katekizem in molitev. Seveda je krivo tudi to, da nimajo slovenskih duhovnikov. Zdaj bodo prevzeli dušno skrb za Južne Slovence dalmatinski frančiškani. Upati je, da bo kako zrnice odpadlo tudi na zanamene Slovence. Vsekako pa bi bil zelo potreben stalen slovenski duhovnik.

V Buenos Airesih je župnik Mrkun začel izdajati slovenski list «Izseljenec». Črk za č, š, ž nimajo v ondotni tiskarni, pa so jih naročili iz Severne Amerike. Tudi za Hrvate se tiska list. «Glas iseljnika». V Buenos Airesih je tudi slovenska pisarna.

Župnik Mrkun namerava napisati posebno knjigo o Argentini in o razmerah izseljencev. Tudi iz njegovega poročila pa zveni večna pesem: Ljubo doma, kdor ga ima!

Kaj nam z dežele pišejo

Sv. ANTON pri Kopru.

Pri nas obhajamo vsako leto praznik Karmelske Matere božje. Letos smo slovesnost obhajali na 22. julija. Bil je prav velik shod ljudstva od vseh krajev in raznih stanov. Iz Kopra in celo iz Trsta so prišli izletniki, seveda ne vsi radi pobožnosti, ampak tudi na dober kozarec refoška. Ob 4. popoldne je bila velika cerkvena slovesnost. Bili so 4 duhovniki, med njimi g. dekan s Pomjane, ki je imel lep govor. Potem so bile pete litanije M. B. in nato procesija s kipom Karmelske Marije, ki so ga nosile 4 dekleta v belih oblacihih. Tako velike procesije še ni bilo pri nas. Svirala je naša domača godba pod vodstvom g. Ivana Kavrečiča; tudi cerkveni pevski zbor je lepo prepeval.

Do dneva slavnosti žal slikanje cerkve še ni bilo dovršeno. Zdaj, ko to poročamo, je hvala Bogu delo končano in cerkev je prav lepa. Treba je še popraviti orgle. Strošek bi znesel baje 850 lir. Ko je g. župni upravitelj naznanil, da nedostaja denarja, so ljudje pokazali kaj dobro voljo z milodari; žal, da v teh slabih letih tako težko izhajamo.

IZ ČEŽARJEV.

V nedeljo se je vršil pogreb Modre Bertok, učiteljice in hčerke pokojnega Josipa Bertoka, nadučitelja iz Sp. Škofij in našega sovaščana. Pogreb se je vršil v Kopru; udeležilo se je mnogo prijateljev in znancev iz njene rojstne vasi in sosednih. Zadnjo čast so ji izkazali v mestu njeni kolegi in kolegije; najbolj ganljiva pa je bila ljubezen, ki so ji jo izkazali Čežarani, na katere je bila ona jako navezana in ponosna in kateri so jo spremili do lazareškega pokopališča, kjer počiva tudi njen oče. Družina in sorodniki res nimajo zadosti besed, da zahvalijo plemenite in dobre Čežarane. Posebno zahvalo naj sprejmejo Karlo Bertok, gostilničar, Marija Bordon, prednica Marijine Družbe, pevke iz Dekanov, in sploh vsi, dekleta, fantje in mošje.

KUBED.

Dne 17. avgusta nam je Bog poslal nekaj dežja, a je pri tem pokazal tudi svojo moč; z dežjem je palo nekaj toče, vmes pa je tako strašno grmelo in treskalo, da je človeka obhajala groza. Dež je seveda že prepoznal prišel za razne pridelke. Koroze, našega glavnega pridelka, ne bo niti za seme. Že lansko zimo smo dolge delali, da se preživimo, letos pa že ne dajo več na upanje. Kaj bo, če se nas Bog kako ne usmili!

Nekateri dolže g. župnika, da jih on daje v časopise. Lahko povem, da pri vseh dopisih, ki so zadevali našo faro, g. župnik ni sploh nič sodeloval. Žalostno bi bilo, če bi ne bilo v celi fari človeka, sposobnega, da spiše kak dopis.

Nekatere deklince, ki služijo v mestu, so prišle domov, menda na zrak, a hodijo okoli naravnost nesramno opravljen; imajo golo čebulo, obleko brez rokavov, krilo nad kolena in kar je še «najmodernejša», so kar brez nogavic. S tem pohujšujejo drugo mladino, ki ima še kaj čuta sramežljivosti. Tudi dekleta iz Gračišča so si jela krajšati lase v nadi, da se jim potem pamet zdaljša, kar pa ni gotovo. Tožijo, da ni pripravnega brivca; lahko bi kakšen prišel v Gračišče, bi dobro zaslužil. — Naše mnenje seveda je to, da bi morali starši strožje voditi vzgojo hčera in paziti, da bi se vselej in povsod dostojno vedle, ker bodo morali dajati nekoč odgovor pred Bogom, kako so svoje otroke ravnali.

Ljubitelj naroda.

RODIK.

Vročina žge in pari neprenehoma. Poljski pridelki so vsi končani. Hudo je prizadeta živina, za katero že primanjkuje vode; pokladati ji moramo doma. Edino gospodarsko upanje imamo v tem, da bi zaslužili kako lirico s krampom in sekuro. Naša vas bi si lahko pomagala, ker imamo dosti drv, posebno pa borovca. Prosimo g. podeštata, naj se zavzame pri nadaljnjem sekanju borovca, da bi si res kaj zaslužili za najbolj nujne potrebe. — Že par let delamo v vasi na to, da se zboljšajo razmere glede vode. Ravno sedaj smo končali eno koristno delo, dodali smo namreč cevi k nekemu bližnjemu izviku, da bo več vode dotekalo v vaški vodnjak.

Letovičarjev imamo prav zadosti; eni odhajajo, drugi prihajajo. Še več bi jih prišlo, ko bi se dobilo več stanovanj, ker naša vas je na glasu glede dobrega zraka in pitne vode.

Naša dekleta so se držala dosedaj še starih navad, a zadnje čase je začelo ponovno. Nekatere so se ostrigle, da so videti take, kakor bi jih tele oblizalo. Značilno je, da so te bolj siromašnega stanu, dočim se druge, ki bi se lažje postavljale, drže bolj umerjeno in dostojno, za kar jim treba dati čast.

Rodičan.

BORŠT.

Kraja živine. Pri Antonu Kosmaču v Zabrežcu so ukradli cigani oni teden dve oslici: ena je stara, črno-kostanjeve barve, druga mlada in lepa, 1 leto stara, črna, ostrizen rep in grive. Cigane so sledili v Drago, na Boko, Socerb, Mačkofje, Osp, Rozar, Rižano in dalje do Sv. Antona in Kubeda. Po teh vaseh so cigani ponujali živali v nakup ali v zameno. Imeli so še dve drugi sivi in enega mukeža. Kdor bi kaj vedel, naj sporoči na naslov: A. Kosmač, Zabrežec 11. P. Sant' Antonio in Selva. Morda so tatovi prodali živino za klavnico v Buzetu, ali gnali še dalje v Istro.

NABREŽINA.

Ono nedeljo je naša fara obhajala shod sv. Roka, vaškega patrona. Zjutraj so prispeli nekateri okoliški duhovniki, med temi g. dekan iz Devina. Ob 10. je bila slovesna sv. maša. Po maši se je razvrstila običajna procesija. Omeniti pa moramo, kar ni običajno, namreč, da ni bilo nabrežinske godbe. Zakaj je ni bilo, ne bomo tu razpravljali. Dejstvo je, da je ta odsotnost napravila slab vtis na domačo javnost. Pohvaliti pa moramo cerkvene pevce, ki so se potrudili za lepo petje; vsa čast jim!

V naši vasi bodo zidali novo občinsko hišo. Stala bo ob cesti na postajo pred Pertotovo gostilno. Hiša bo dvonadstropna; proračun, potrjen od višje oblasti, predvideva 450.000 lir stroškov. Z delom bodo pričeli v začetku prihodnjega leta.

iz SEŽANE.

Kar se tiče cerkvenega reda, stojimo v naši fari prav na slabem. Verniki so sednih župnij se kar čudijo, da vlada v naši cerkvi tak miš. Tak nered sem opazil na veliki šmaren pri prvi maši in sicer pri spovednici. Tri zastarale device — menda so bile iz Povirja — so se pehale in suvale pred seboj malo deklico da je revše udarilo v jok. Opravilo bi rado, kot sem pozneje izvedel, svojo krščansko dolžnost, a omenjene tega nikakor niso dovolile. Svetujem jim naj bi vzele v roke katekizem in naj bi se učile iz njega kako se je treba vesti v cerkvi! Dalje sem opazil omenjenega dne, da se nekatere kratkokrilke ustavljajo pod korom in se neprenehoma ogledujejo, kako so lepe. Druge se gnetejo v klopi dočim morajo stare ženske in dedki stati! Videl sem tudi da nekatere mamice, ki imajo zlati čas, namesto da bi šle popoldne k večernicam, posedajo po klancih dremlejo ter opravljajo žive in mrtve. Tako babje zavetišče je »Zabij trg« v Vasi; v Gradišču pa pri občinskem skladišču, (magacinu), »Joževem klancu« in pod Tabrom. Drugih posameznih lukenj niti ne omenjam.

Se marsikaj bi se dalo povedati iz naše vasi, pa za enkrat naj bo dovolj.

Pismo iz BRD.

Nas največ vzdržuje vinska trta. Žalibog letos je nad polovico uničena in po nekaterih krajih še več, ker opočna zemlja huje občuti sušo. Mlado drevje posihla radi pomanjkanja vlage; koruze tudi ne bo nič; nekateri so jo kar poželi, da bi v slučaju dežja mogli brž kaj drugega posejati. Za fižol ni nevarnosti, da bi ga žužki snedli, krompirja bo tudi malo. Se za seme bo trda šla prihodnje leto. Česenj je bilo manj ko prejšnje leto, drugo sadje, kjer ga je kaj ostalo, ne dozorj prav, ker je preveč spečeno od vročine. Zdaj pa študirajmo, ali bi kupili svilene vestalje, ali gabrdina za hlače, ali muco za vrat, ali naj plačamo davke, ali poravnamo dolgove po trgovinah, kjer že celo leto jemljemo na račun »bendime«. Človek bi dejal, da bo treba vzeti žakelj na ramo — a ne bo kam iti, ker letos bo, kakor se čuje povsod enaka bogatija.

Zdaj se spominjamo, kako je bilo v Brdih tam v letih 21, 22, 23. Bili smo vsi polni denarja, vsak večer je bil plesni venček, staro in mlado je drlo skupaj, frčali so stotaki in tisočaki. Nobeden ni mislil na prihodnje čase. Vsi smo bili gospodje; eden je dal za plesat »sol« 10 lir, drugi jih je brenil 50, tretji se je hotel postaviti in je položil stotak, samo da se je poreklo: Zdaj pleše gospod X. Y. Ti časi so zdaj proč. Tisti »gospodje« so zdaj z eno nogo na pragu, z drugo na cesti. Takrat so rekali, da bi šli za 50 lir k maši — zdaj bi šli radi za manjšo svoto, pa ni mogoče iti po r... k maši, ker so preslabe ceste.

Po naših brdih je, lahko rečem, skoraj polovica ljudi, ki brezversko govore in se obnašajo. Praviijo, da ni Boga; vse hočejo razložiti z naravo in z učenjastvom. Pri tem pa nendaravno in nespametno živijo. Le pogledjmo takšne fante; če ima 10 lir v žepu, kako se drži; ne ve, kam bi jih nesel, ali na »banko de ballo« ali na »gambijo valute« v gostilno. Ne ve, kakšno punco bi si zbral in ponosno ponavlja »porko D.« in »porka M.« Tako je briško brezverstvo in učenjastvo. Med tem pa nas šiba božja strašno pritiska. Ali bomo prišli k boljšemu spoznanju? *Briški fant.*

RAŠKA DOLINA.

Organizirana banda, ki je nekaj časa mirovala, se je spet zbudila in šla na delo, ker se zaveda, svetega pisma, ki pravi, kdor ne dela, naj tudi ne je. To pot so si postavili za cilj vso raško dolino. Obiskali so zaporedoma vse mlane in kjerkoli se je dalo kaj vzeti, so odnesli brez dovoljenja. Pri Gulinovih so odnesli 2 žaklja moke, pri Garetovih in sosedu par žakljev moke in skoro novo ploho (plateno celtno za vozove), pri Lojzetu Komparetu več posteljnine. Ko so imeli zadosti, pa so odšli. Zdaj komaj čakajo Malega lista, da bodo brali, kako so jo speljali.

Pepo brez doma.

Koncert v Ležečah.

Vodkar sm dobiu nazaj patent ze brüst žagone, sm zmiram vokuli kukr prej samu tu je, da zdej sm ratou modern jen sm kipu soj motovil. Un dan sm biu tam dol na Krase, kur me pride Mali list v roke, jen ku bierem novice z dežele, vidm, de me vabjo v Ležeče. Ku je bla lih sebuota, sm spravu soj cokompok, namazou veturo sez jazbecovo mastjo, naliu bencina, de j blu vse prunto ze druje dan, jen sm povedou Matildi, de naj se uodpravi nemalu bel, uobije te lekaste čevlčke jen se magari še zrica, de ne bomo bli kukr razdjani.

Druje dan vopoudan smo vre drdrala mimu Sežane jen Povirja prute Ležečam. Tam sm zapielou veturo v garažo jen potle smo šla na pu litra v oštarijo. Npotr sm dobiu tude moiga starga znanca Juckovga Jernejla. Prašou sm ga, de kaku je kej v Ležečah, pej je riekul, de vse ponovem. Jemajo koncert, kino jen vse suorte družga. Sm ga prašou, če grie tude on kej glicat, pej je riekul, de tu je samu za Poljance, on jen ležeška mladina pej de diela ščopero vre tri mesce, de ne griedo neč ke. Potle sm ga prašou, de kdaj se začne jen kiku se plača. Je djau, de uob deveteh, jen plača de se ta starmi anuo flajšco jen ta stari za par litrou. Dragu je, sm si misliu, pej vselih če se če kej vidt, treba lih plačat.

Z Matilduo smo malo povečerjala jen smo šla jeskat tisto šalo vod koncerta. Useli smo se annalu bel vozat, taku de sm tam bel gvišno plinu na tla. Strašno doste lüce so pržgale tiste večier; je blu kukr v nebeseh. Po celi sali pej same kontrege, ma taku liepe, de sm vre grüntou, de kaku b' blu fajn, če b se tela magari mene kašna primt. Uozirou sm se uokule, ki de je uodr, kukr ga znajo naredit pr nas, vsega sez borovno jen smriečjem. »E, Matilda, tlie bo zgüba stu pr stu. Gliedi tam pred kontregami videš tisto kukr an fluos vkep zbito, jen tam v kuote ana kontrega; nakier annalo zagrinjala, jen borovne nemajo te rieve, tu bo ana revna caramonja«. Lih tisti hip je pršu von sez ane kambree an mlad dede, šou gor na tiste fluos jen se prklo-nu. Prou fajn se m je zdeluo. Potle se je vseu če v tiste kuot, je vzeu nekaj sez garžeta jen anuo zagodu, ma pres not. Sez ane druje kambree pej je pršlu piet gospodičen — ardon, šinjinorin — jen suo zečiele pliesat. Taku so ble lepe, de sm misliu zapojat:

Lepših ni na svet deklet,
kukr je ležeških pet,
kratkokrile z golo roko,
popudrane z belo moko...

Pej nesm marou, lahu bi se jem fržmagalu. Uone so se vrtele s sojni šolenci, de je blu veselje glet. Tu je deralu do ane ure. Potle sm se naveličou, sm zbedu Matilduo, ke je zedriemala med tem trjatrām, sm fajn plinu jen povleku Matildo ven. Vani sen zeglaidu ano prkazen s palco, ki je tekla za mano. Hitro smo planla v garažo, smuknla na motovil jen frknla na frej left.

Deseti
brat
na
Farnetičah
in v
Orleku.

Zadnji ples na Farnetičah so pred 6 leti priredili sežanski strici v prid svoji muziki. Potem ni bilo celih 6 let nič. Letos pa; ko imajo vsega dovolj in hranilnice nečejo več sprejemati denarja, so sklenili farneški fantinci napraviti šagro. Letos namreč so pristopili k fantovskemu odseku v Orleku, plačali tarifo, bili vpisani v fantovski protokol ter dobili vse fantovske patente. Očetje in matere, ponosne na svoje junake, so jih torej nagovorili, naj »se postavijo«. Tako je prišlo do »šagre«.

Ker je stric Jaka tako obdelal orleške pupe, sem se tudi jaz ojunatil in šel na časnikarsko poizvedovanje proti Farnetičam. Tisto jutro so črne megle vstajale od Kopra in Pirana in marsikateri vedež je napovedal dež. Tudi jaz sem bil nervozen, vročina in soparica je bila neznosna, mihe sitne — pa vsa znamenja so bila toliko vredna kot, ono slavno brbljanje v kadi, na katero se je skop Kraševac zanašal takrat, ko sta hodila po svetu Kristus in sv. Peter. Šel sem torej na pot. Ker je bilo za moje stare noge predaleč, sem sedel na postojnsko »korjero«, v kateri sem se gosposko pripeljal do samih Farnetič. Že od daleč je bilo videti, da je slovesen dan; cel teden poprej je že plapolal s kostanja velik narodni prapor, ki je naznanjal, da se Farnetiče postavijo s plesom.

Vas je za spoznanje manjša ko Trst. Šest hiš ima in 36 prebivalcev. Je nekako občestno počivališče popotnikom in črnišče daljnim voznikom. Vasi načeluje znani Andraž, ki je prvomestnik farneške manjšine in je pripomogel do plesa.

Stopil sem v gostilno na požirek in prigrizek. Bil sem postrežen hitro in hitro sem moral plačati. Pa kako sem se začudil računu. Spoznal sem, da je tudi tukaj ista politika: »Ali jih zagrabimo zdaj, ali pa nikdar več!« Tedaj sem se spomnil starega prijatelja, ki je na smrtni postelji govoril: »Rad grem s tega sveta, ki je sama botega...« Kljub hudim cenam je bilo še dokaj obiskovalcev. Pri sednji mizi je sedela sama farneška inteligenca; govorili so s ponosom, kako je lepo, da imajo njihovi sinovi svet enkrat ples.

Šel sem gledat plesišče. Zdaleč sem mislil, da jo natezajo Sloparci; ko pa pridem do brjarja, vidim, da so Sežanci obnovili svojo muziko. Plesalcev ni bilo veliko na brjarju, le proti večeru je bilo nekaj več, pa več ženskih nego moških. Če se ne motim, sem videl tudi strica Jaka vmesd pa se je kislo držal, kakor da bi bil metle upal.

Do konca šagre pa nisem ostal. Šel sem v Orlek, da bi dobil »jemperge« pri mamei Jernejevi. V Orleku sem seveda krenil v vaško gostilno, na katero imam lepe spomine iz mladih dni. Pa ne mislite, da zaradi kake posebne pijače, ampak zato, ker je bilo v nji nekoč zatočišče društvenega življenja. Tudi v ti gostilni sem videl, da krčmarska obrt ni na slabih nogah. Pivci se zmerom dobe. Prisedel sem in poslušal pogovore o sedanjih časih, o letini, suši, draginji itd. Govorili so tudi, da se bo treba seliti po svetu. Navadno taki možakarji najraje tožijo pri kozarcu vina, kjer je beseda najbolj poudarjena in najde brž obilen odmev pri tovariših. Meni pa ni bilo všeč, ker govorica koj postane preveč vinska. Pozdravil sem in šel na ulico. Tam so se šetali vaški paglavčki na večerni promenadi. Prišel na vrh vasi, mislil sem, da se nahajam na kakem velikem grajskem poslopju in da zija na desno prepad; na levi pa vidim lepo kapelico, v kateri brli slabotna lučka. Vendar se vidi nekaj božjega, kar priča, da so ljudje kristijani in da se k Bogu zatekajo v svojih nadlogah. To kapelico so l. 1913. zgradili na lastno pobudo sami Goranci.

Dremalo se mi je; v bližnjem grajskem stolpu je bila ura enajst. Tiho sem zlezl v svoj brolg. Zjutraj sem na tihem vstal ob petelinovem petju in odšel tjadol čez Robido. Vse je spalo, oglašal se je tu ali tam samotnen pes, zdaleč pa se je slišalo kričanje; vpili so zadnji odmečki šagre, ki se niso mogli sprijazniti z mislijo, da je šagre konec.

SMRJE pri Bistrici.

V soboto 11. avgusta okoli 3. popoldne je strela udarila v hlev Ludvika Kovačiča. V par minutah je bil ogenj na treh posestvih. Kovačiču je zgorelo vse gospodarsko orodje, seno, slama in en prašič; podobno Janezu Pibrovcu in Janezu Mršniku; le živino so rešili. Ko je začelo goreti, so bile skoraj same ženske doma, ker so moški skoraj vsi zaposlem pri nekem delu. Na pomoč so prihiteli sosede s Prema in bližnjih vasi, katerim se tudi na tem mestu zahvalimo. Hvalvredna so tudi domača dekleta, ki so hitro gasile do noči in še ponoči. Sreča je bila, da je malo prej dež porosil, sosedna poslopja, kar je pripomoglo, da se ni ogenj huje razširil. Večji del vasi je bil v veliki nevarnosti. Kaj bi lahko nastalo, če bi ogenj izbruhnil ponoči!

HRUŠICA.

Po vasi je velika nevolja, ker ni bilo plesa v nedeljo sv. Marine (17. julija). Ljudje obtožujejo g. župnika, da jim je on ples pojedel. Kolikor vemo, je bila prepoved dana od podeštata v Podgradu, ki tudi na Jakobovo nedeljo v Podgradu ni dovolil plesa. Novograjci so seveda plesali nedeljo pozneje. Sicer pa ni največja nesreča, če propade ples. Imamo zlasti ob letošnji suši vse večje skrb.

HUJE v Brkinih.

Letina je pri nas kakor drugod. Vendar smo zelo veseli. V nedeljo 19. avgusta smo imeli velik ples. Godla je »pleh-muzika«. Začelo se je ob enajstih dopoldne; končalo pa v ponedeljek o polnoči. Videti je bilo vsako vrsto spačenih kratkokrilk, najbolj nesramne pa so bile iz Loč. Drugič naj nikar ne hodijo k nam pohujšanja delat, ga je zadosti brez njih. Plesalo je pa vse, staro in mlado. Iz neke hiše jih je bilo sedem. K službi božji ob nedeljah pa gre eden ali pa nobeden.

Ob nedeljah imajo dedci navado balinati po vasi. To je kolikor toliko nevarno za otroke. Naj bi raje balinali kje zunaj vasi.

PROSEK.

V nedeljo 9. septembra se obhaja tukaj na slovesen način stoletnica, odkar obstoja sedanje pokopališče. Slovesnost na pokopališču zjutraj ob 10. sv. maša in pop. ob 4. procesija iz cerkve na pokopališče. Pripravljalna tridnevica bo 6., 7. in 8. septembra zjutraj in zvečer.

BREZOVICA.

Po mučni šestmesečni bolezni je umrla v starosti 48 let Franciška Stančič. Bila je znana daleč okrog, ker se je bavila s kupčijo. Bila je dobrega srca, kar je spričala tudi množica udeležnikov pri njenem pogrebu. Pokopali smo jo 16. avgusta. Naj v miru počiva!

SLIVJE v Istri.

Dne 12. avgusta smo imeli za našo duhovnijo slovesen dan, ki nam ostane dolgo v spominu. V petek in soboto poprej je bilo spovedovanje. V nedeljo je bilo pri skupnem obhajilu kakih 450 vernikov. Popoldne je bil blagoslov novega kipa presv. Srca Jezusovega. Kip so prenesli 4 fantje iz župnišča v cerkev. G. župnik iz Brezovice je imel v srce segajoč govor. V procesiji so kip nosili fantje, spredaj in zadaj so hodila belo oblečena dekleta, Marijina družba s svojo zastavo in veliko število vernikov. Med procesijo so se pele litanije Srca Jezusovega. Po končani procesiji so postavili kip na stalno mesto na stranskem oltarju. Zahvalo moramo izreči našemu dušnemu pastirju, g. Karlu Jamniku, za njegov trud in požrtvovalnost, pa tudi g. župniku Simončiču iz Brezovice za njegove lepe govore. Dal Bog, da bi dobri nauki obrodili mnogo sadu in da bi se utrjevalo pravo krščansko življenje.

ZANIMIVOSTI.

Kakor po slabi letini.

V Debrčinu imajo svojevrsten proces, za katerega izid se zanima vse mesto. Neki državni uradnik toži na ločitev zakona, ker je žena pristašinja surove hrane in ga že sedem let krmí s surovo repo, bučami in čebulo. Vsa prizadevanja, da bi nagnil ženo do človeške prehrane ali vsaj do tega, da bi vsaj njemu in otroku dajala kuhano, mesno hrano, so bila zaman. Sedaj ne ve druge rešitve pred počasno smrtjo za lakoto, kakor da se od žene loči. Javnost je zelo radovedna, kakšno salomonsko razsodbo bo izreklo sodišče.

Čudna šega.

V Afganistanu imajo svoje orientalske šege in prazne vere. Pred leti se je zgodilo, da so v neki vasi ubili moža, ki so ga vsi imeli za svetnika. Zakaj? Zato, da ne bi morda šel kam proč in drugod sumrl. Da bi si torej zagotovili svetnikov grob, so možu sami pomagali v nebesa.

Tajništvo in naša pošta.

Vojni oškovanec, Ležeče. Rok za nove prijave je že potekel. Vendar vi pišete o nekem dogovoru z intendanco. Potrebno je, da se kateri izmed vas zglašijo v uradništvu in nam zadevo dobro razložijo.

M. Fr., Dobravljje. Odgovorili smo vam v pismu.

Vojni oškodovanec, Komen. Vaša prošnja se nahaja v pregledu pod št. 14100 Requ. C, Trst. Po zadržilu uradnika boste v kratkem klicani na konkordat, če so vsi dokumenti v redu. Posebna prošnja za posojilo 70% ni potrebna.

Tavčar Karel, Merče. Pokojninski urad na tukajšnji intendanci nam ni mogel dati pojasnil glede pokojnine. Pač pa vam svetuje, da pišete na železniško ravnateljstvo v Firenzi. Zglasite se pri nas.

Gospodarsko stanje v Istri.

Gospodarski časnik «L'Istria agricola» je 15. avgusta prinesel članek o suši, njenih posledicah in potrebnih ukrepih. Spisal ga je znani strokovnjak dr. U. Stacchiotti. Ker prinaša mnogo zanimljivega, zdi se nam vredno ponoviti glavno vsebino.

Slabe letine.

V uvodu člankar meni, da ne smemo preveč vpiti o lakoti in ne prečrno gledati v bodočnost. Potem pa nadaljuje: «Brez dvoma je današnji dan gospodarska kriza v ti deželi postala kaj resna, kajti če je do leta 1925. bila slaba ena ali druga letina, je pa od tistega leta dalje trajno slabo. L. 1925. je huda peronospora požrla doberšen del glavnega pridelka, na katerega večina istrskih družin stavi svoje nade (vino). L. 1926. je mnogo škodovala toča, grozdje je odpadalo in bile so še druge uime, dočim je pšenico napadla rja z nenavadno silo. L. 1927. in letos pa je žgalo solnce in dočim je bilo spomladi dežja na škafe, je tekom poletja štirikrat ali petkrat porosilo v kapljicah, ki niso nič zalegle».

«Lani se je trta dobro ustavljala, ker se je suša bolj pozno začela kakor letos, in je 8. septembra prišel močan dež, ki je zelo koristil. Letos pa ne dežuje že 60 dni, grozdje postaja vse bolj drobno namesto bolj debelo, listje rumeni in odpada, in če bo cel avgust ostalo tako, bo skoro ves pridelek proč».

«O drugih pridelkih ni vredno govoriti. Če odrajtamo seno, ki ga je bilo res obilo, pa dober pridelek pšenice in nekaj krompirja (tam kjer je bil zgodnji in brez peronospore), je v ostalem zemlja dala kaj malo ali kar nič».

Posledice gospodarske krize.

«Posledice te krize so pa takele: močno naraščajo dolгови, ki jih delajo zlasti mali posestniki za tekoče stroške obdelovanja in vsakdanje življenjske potrebščine; odtod resne težave v zadrukah in sličnih kmečkih zavodih; težave tudi pri trgovcih, zlasti pri trgovcih z živili, kateri so že dovolili poljedelcem kreditov do najvišje mere; če pojdejo še naprej, morajo njihova podjetja propasti. Zelo se pozna zmanjšanje denarnega obtoka. Izboljševalna dela so zastala. Množe se davčne eksekucije. Težnja po izselitvi, posebno v prekoceanske dežele, se pojavlja v taki meri, da vzbuja resne skrbi».

«Tisti, ki študirajo dušeslovje zločinstva, pa naj ugotove, če je kaka zveza med sedanjim gospodarskim stanjem in oživilnim zločinstvom, ki se javlja v krajih živine in v roparskih napadih».

«Lahko se sodi, da se bodo te posledice vedno huje pojavljale, če se ne uporabijo izvenredna sredstva».

Kaj svetuje Stacchiotti.

Najprej meni pisec, da bi se morale na splošno podaljšati vse menice poljedelskih kreditov. Zvezni kreditni zavod v Benetkah pa bi moral tudi dati na razpolago večje svote za taka posojila, da bi mogel kmet plačati dolge po štacunah in bi se tako tudi trgovcem omogočilo nadaljevanje posla.

Pisec priznava, da se kmet ne more in ne sme čez mero zadolževati. Za tiste, ki so do grla v dolgeh in revščini, je treba zastonske pomoči. To je dolžnost države. O tem piše dobesedno tako: «Znanó je, da država lahko na tisoč načinov priskoči na pomoč: od nakazila denarnih virov za javna dela do popolnega ali delnega odpisa davkov (državnih, deželnih, občinskih itd.), od ukaza, naj se izvrše zemljiške transformacije (tudi prisilno, če je treba) do prepovedi nadaljne cepitve zemljiške lastnine in obnovitvi primernih zaokroženih posestev».

Nato ugotavlja pisec, da je država že storila nekaj za javna dela in obljubila tudi nadaljne ukrepe. On pa meni, da so potrebni ne le začasni pomožni ukrepi, ampak da se mora izdelati in izvajati sistematičen program, kako pomagati gospodarstvu v istrski deželi spet na noge in sicer za stalno. Zato on predlaga, naj

se osnuje posebno «Skrbnništvo za javna dela v Istri», podobno skrbništvom, ki delujejo v Južni Italiji. To naj bi po določenem načrtu skrbelo za poljedelske, gozdne, vodne naprave itd., torej stvari, ki bi pospeševale napredek poljedelstva.

Marsikatera misel v tem članku je kaj pametna in je želeli, da bi si razna oblastva prisvojila strokovnjakovo mnenje.

Za znižanje obresti. Državna zveza poljedelcev je poslala včlanjenim zvezam okrožnico, v kateri naznanja, da so bile obresti za agrarne kredite, ki se uporabljajo za izboljševanje posestev, znižane od 6.25% na 6%. Država bo še nadalje prispevala k plačevanju teh obresti z 2.25%, tako da ostane dolžniku v breme lo 3.50%.

Vinske cene po Istri. Črno vino: Rovinj 180-200, Piran 190-205, Završje 200. Belo vino: Rovinj 170-190, Piran 180, Višnjan 200.

Angleško posojilo. Časopisi vedo, da je ljubljanska mestna občina dobila na Angleškem posojilo v znesku 65 tisoč funtov (6 milijonov lir).

Jejte grozdje. Za posladilo si ga vsakdo rad privoščiti. Zdravniki pa ga zelo priporočajo ne le kot posladilo, ampak kot redno hrano. Namesto vinske ali kofetove malice bi se za zdravje in za žep izplačalo jesti grozdje. Tudi pri meščanskem kosilu bi bilo bolj zdravo pojesti svež grozd kakor piti čašo alkoholne pijače. In v nedeljo popoldne, namesto da sedi v gostilni pri kdo ve kakšni pijači, bi bilo bolj sladko in tečno pojesti 1/2 kg grozdja ter iti na sprehod.

Opozorilo izseljencem.

V Malem listu se je oglasil neki Tomajec s prašanjem, ali je res, da bodo dobivali izseljenci, ki bodo gradili železnice v Južni Ameriki, ob osem urnem delu do 60 lir na dan.

Mi smo se informirali na raznih mestih in slednjič smo ugotovili, da je plača 60 lir čisto izmišljena zadeva, za katero tiči nekaj povsem drugega.

Mi smo izsledili pogodbo, ki jo mora izseljenec podpisati. Sestavljena je v hrvaškem jeziku. Evo tisti del pogodbe, ki se tiče plače:

«Iseljenik, koji prisprije u Buenos Ayres, dobit će kod iseljeničkog doma bezplatni hram i stanarino. Iz Buenos Ayresa do utanačene stanice, gdje će radnik dobiti radnju, primit će besplatnu željezničku kartu, za dnevnicu dobit će svaki dan radnik oko 40 lira. Ako pak bi radio na kotim, mogao bi zaslužiti od 48 do 56 lira».

To se pravi po domače: «Izseljenec, ki pride v Buenos Ayres, bo dobil pri izseljeničkem domu brezplačno stanovanje in hrano. Iz Buenos Airesa do določenega mesta, kjer bo dobil delo, bo dobil železniško vozovnico zastoj. Dnevna plača bo znašala okoli 30 lir. Ako bi delal na akord, bi zaslužil 48 do 56 lir na dan».

Iz tega je razvidno, da je govorica o plači 60 lir pri 8-urnem delu izmišljena reč brez podlage. Tudi akordno delo z dnino do 56 lir je prazno. Koliko časa pa bo kdo delal morda 15 ali 20 ur na dan?

Nadalje: Ako je tam doli toliko brezposelnih delavcev, kakor pravi uradna statistika, kako da iščejo delavcev tod? Kako se to strinja to z zdravim razumom?

Mi mislimo, da tiči zajček za kakim drugim grmom, ki nam do sedaj še ni znan. Spoznali ga bodo šele izseljenci, ne goče prepozno, mogoče bo zajec pa le predrag.

Po čem je lira?

Dne 29. avgusta si dal ali dobi:	
Za 100 dinarjev	33.50 L
» 100 franc. frankov	74.80 »
» 100 švicarskih fr.	368.— »
» 100 nemških mark	452.50 »
» 100 avstr. šilingov	270.— »
» 1 dolar	18.85 »
» 1 funt	92.30 »

Tipografija FRATELLI MOSETTIG - Trieste.

MALI OGLASI

VELIKA ZALOGA papirja, papirnatih vrečic. Uvoz in izvoz na vse kraje po ugodnih cenah. Tvrška Gastone Dolinar, Trst - Via Ugo Polonio 5.

PEČENKO FERDINAND - TRST, Scala Belvedere 1, priporoča svojo staroznano žganjarijo. Ima na razpolago najboljše likerje in vina.

Naši Molitveniki.

- 1.) «Oče naš», 126 strani, cena: L. 2.50, 2.70, 7.—, 8.—, 8.50, 9.—;
- 2.) «Kam greš», 200 strani, cena: L. 3.70, 4.—, 5.50, 9.—, 11.—;
- 3.) «Angelček», 192 strani, cena: L. 2.50, 3.50, 4.50, 6.—, 6.50, 6.80, 7.50, 8.50, 9.—, 10.—, 11.—;
- 4.) «Zgodi se tvoja volja», 424 strani, cena: L. 6.50, 9.—, 12.—, 14.—, 15.—, 16.—;
- 5.) «Zdrava Marija», 200 strani, cena: L. 5.50, 6.50, 10.—, 14.—, 15.50, 16, 20;
- 6.) «Za Jezusom», 256 strani, cena: L. 4.—, 6.50, 6.80, 9.—;
- 7.) «Reši dušo», 396 strani velikanske črke cena: L. 7.—, 8.—.

Trgovcem 25% popust!

Katoliška knjigarna v Gorici,
Via Carducci 2.

Velika zaloga mrtvaskih predmetov.

Kompletne pogrebne opreme:

- I. razreda od 800 lir naprej
- II. " " 200 " "
- III. " " 100 " "

pogrebi otrok od 25 lir naprej.

I. SAKSIDA - DORNBERG 3.

Vipavsko vino

- Kmetijsko društvo v Vipavi - ima veliko zalogo izvrstnega domačega namiznega in desertnega vina. Kupci se vabijo.

Najboljše čevlje ima v Trstu v zalogi

Matija Pahor

Trst - Via Arcata 19 - Trst

::: LASTNA IZDELOVALNICA :::

Čevlji delani
samo na roko.
Tvrška znana
po vseh pode-
želskih sejmi.

Pahor je na sejmu:
8. v Podgradu,
10. v Št. Petru n.K.
12. v Sežani
13. v Labinju Istra,
16. v Trnov. - Bistr.

Čevljarnica FORCESSIN

odlikovana v Parizu in Genovi 1924.
z veliko premijo, diploma in zlato svetinjo

Trst - via Caprin 5 pri Sv. Jakobu - Trst

Mihoc: Ti Jaka pa imaš
zmerom elegantne čevlje.
Kje neki jemlješ denar?
Jakec: Jaz kupujem pri
Forcessinu, pa še manj
potrošim in sem bolje obut
ko ti.
Mihoc: Grem pa še jaz videt
za en par k Forcessinu.
Jakec: Le pojdi, boš videl
kako boš zadovoljen.

Dr. SARDOČ

ZOBOZDRAVNIK

TRST

VIA S. LAZZARO 23, II.

ZDRAVNIK

Dr. FRAN GRUDEN

ordinira v TRSTU

Via S. Lazzaro 23 II n.

(zdrav. kavarn. Roma)

od 10 in pol predp. do 13

V NABREŽINI ord. samo popoldne
od 14 do 18 (na lastnem domu.)

Jakob Bevc

urar in zlatar

TRST

se je preselil

Campo S. Giacomo št. 18.

Knjigarna in papirnica

ŠTOKA

- d. z. o. z. -

Trst, via Milano 37, Tel. 74-74

Trst, via Mercadante št. 1.

se priporoča sl. občinstvu v mestu in na
deželi, župnim, občinskim in šolskim ura-
dom pisarnam, obrtnikom, trgovcem in
zasebnikom.

Lastna knjigovoznica

Založba Vedeža, Kleinmayerjeve itali-
janske slovnice, slovensko-italijanskega
in italijansko-slovenskega slovarja. Ima v
zalogi vse najnovjše slovenske knjige.